

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-25 ta' Gunju, 2009

Citazzjoni Numru. 3214/1996/1

**Kawża Numru 21
Ċitazz. Nru. 3214/96JRM**

R. von BROCKDORFF INSURANCE AGENCY LIMITED,
għan-nom u in rappreżentanza tas-Socjeta' estera
Commercial Union Assurance Company p.l.c. surrogata
fid-drittijiet tal-assikurat tagħha s-Socjeta' CPS Company
Limited u b'Nota tal-10 ta' Marzu, 1999, is-Socjeta' Atlas
Insurance Agency Limited agenti f'Malta tas-Socjeta'
estera Guardian Royal Exchange Assurance p.l.c.
ċessjonarja tad-drittijiet tas-Socjeta' estera Commercial
Union Assurance Company p.l.c. assumiet l-atti tal-kawża
minflok is-Socjeta' R. Von Brockdorff Insurance Agency
Limited; u b'Nota 13 ta' Mejju, 2004, Atlas Insurance
Limited assumiet l-atti tal-kawża minflok il-kumpannija
Atlas Insurance Agency Limited; u b'Nota tal-31 ta'
Jannar, 2007, Atlas Insurance PCC Limited assumiet l-atti
tal-kawża minflok Atlas Insurance Limited

VS

FALCOTRANS LIMITED bħala agenti tas-Socjeta' estera Parteno Group S.r.l. u b'Degriet tat-23 ta' Jannar, 2003, għan-Nota tat-22 ta' Jannar, 2003, is-Socjeta' Eurocargo Freight Services Limited giet nominata Kuratrici għas-Socjeta' estera Parteno Group S.r.L.

II-Qorti:

Reggħat rat l-Att tač-Ċitazzjoni mressaq fit-12 ta' Novembru, 1996, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-kumpanija attriċi *nomine* talbet li din il-Qorti (a) ssib li l-kumpanija mħarrka taħti għall-ħsara li garrab l-assikurat tal-istess kumpanija attriċi assikuratriċi meta *frigo trailer* li kien qiegħed jinħatt f'maħžen f'Faż-Żebbuġ f'Awissu tal-1995 inħakem minn nirien u nqered b'kulma kien fih; u (b) tikkundannaha tħallasha s-somma ta' tlieta u għoxrin elf u wieħed u sittin lira Maltin u disgħin ċenteżmi (Lm 23,061.90)¹ bħala danni mgarrba mill-assikurat tagħha u surrogati lill-istess socjeta' attriċi, fič-ċirkostanzi u minħabba l-obbligi tagħha mnissla mill-kuntratt ta' assikurazzjoni. Talbet ukoll l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali;

Rat in-Nota mressqa fl-20 ta' Ġunju, 1997 li biha l-kumpanija mħarrka Falcotrans Limited ečċepiet li hija qatt ma kienet agent lokali tal-kumpanija barranija Parteno Group S.r.l., imma biss konsenjatarja tat-tagħbija u bħala *commission agent* f'isem kumpanija oħra C P S Company Limited. Laqgħet ukoll billi qalet li t-talbiet attriċi ma setgħux jintlaqgħu kontra tagħha ladarba l-merkanzija kienet laħqet inħattet mit-*trailer* u billi l-istess ečċipjenti ma kienet bl-ebda mod taħti għall-incident li seħħ;

¹ Li jgħibu € 53,719.78 fi flus tal-lum

Rat id-degriet mogħti minnha (diversament presjeduta) fil-25 ta' Awissu, 1997², li bih ċaħdet talba tal-kumpannija mħarrka biex titħalla tressaq eċċezzjoni ulterjuri;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-31 ta' Ottubru, 1997³ li bih ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor il-provi tal-partijiet;

Rat is-Sentenza *in parte* mogħtija fit-2 ta' Ottubru, 2002⁴, li biha, u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-Qorti (diversament presjeduta) laqgħet l-ewwel eċċezzjoni tal-kumpannija Falcotrans Limited u ħarġitha mill-kawża billi irriżulta li hija ma kinitx tirrappreżenta lill-kumpannija mħarrka Parteno S.r.l. *proprio* u ħalliet il-kawża biex tinstema' minn din il-Qorti kif issa presjeduta wara li ssir il-legittimazzjoni tal-atti;

Rat in-Nota mressqa fit-22 ta' Jannar, 2003⁵, li biha l-kumpannija Eurocargo Freight Services Limited laqgħet il-bandu għall-ħatra ta' Kuraturi Deputati biex jidhru għall-kumpannija mħarrka *proprio*;

Rat in-Nota mressqa mill-kumpannija Eurocargo Freight Services Limited fis-17 ta' Marzu, 2003, li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi qalet li l-provi kollha li kienu tressqu sa dak inhar fil-kawża kellhom jitneħħew mill-atti tal-kawża, fid-dawl tas-sentenza mogħtija fit-2 ta' Ottubru, 2002, u l-provi kellhom jibdew jingabru mill-ġdid. Laqgħet ukoll billi qalet li l-azzjoni attriċi kienet waqgħet bil-preskrizzjoni tas-sentejn. Fil-mertu, laqgħet billi qalet li hija ma kinitx taħti għall-ħsarat li seħħew fl-incident;

Rat is-sentenza *in parte* tagħha tas-16 ta' Ottubru, 2003⁶, li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni tal-kumpannija mħarrka Eurocargo Freight Services Limited;

² Paġ. 24 tal-proċess

³ Paġ. 25 tal-proċess

⁴ Paġġ. 161-6 tal-proċess

⁵ Paġ. 183 tal-proċess

⁶ Paġġ. 200 – 8 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjoni magħmula mill-avukati tal-partijiet waqt is-smiġħ tat-3 ta' Frar, 2004⁷, dwar il-kwantum tad-danni mgarrba u kompensati lill-assikurata tal-kumpannija attriċi;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet quddiemha;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija attriċi fit-8 ta' Mejju, 2008⁸;

Rat id-degriet tagħha tas-26 ta' Jannar, 2009, li bih ċaħdet talba magħmula b'rikors imressaq fid-9 ta' Jannar, 2009, mill-kumpannija mħarrka biex titħalla tressaq eċċezzjoni ulterjuri;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija mħarrka fit-12 ta' Frar, 2009⁹, bi twegiba għal dik tal-attriċi;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-Degriet tagħha tal-4 ta' Marzu, 2009, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni ta' ħlas ta' danni lil kumpannija assikuratriċi wara li għamlet tajjeb lill-assikurat tagħha għal ħsara mgarrba f'merkanzija li nħarqet go *reefer trailer* li nħakem minn nirien sakemm inħatt. Il-kumpannija attriċi (minn issa 'l quddiem imsejħha "Atlas") qiegħda tfittex li titħallas lura kumpens ta' LM 23,061.90 li hija ħallset lill-assikurata tagħha (minn issa 'l quddiem imsejħha "CPS") minħabba dak it-telf. Hija tqis lill-kumpannija mħarrka

⁷ Paġ. 210 tal-proċess

⁸ Paġġ. 310 – 6 tal-proċess

⁹ Paġġ. 327 – 341 tal-proċess

(minn issa 'l quddiem imsejha "Parteno") responsabbli għal dak il-ħlas għaliex tgħid li kienet hi li taħti għall-incident. Billi, għall-bidu, fetħet il-kawża kontra l-kumpannija Falcotrans Limited bħala "aġenti" ta' Parteno, u billi b'sentenza mogħtija f'Ottubru tal-2002, dik il-kumpannija nħarget mill-kawża, il-kumpannija Eurocargo Freight Services Limited (minn issa 'l quddiem imsejha "EFS") aċċettat li tkun kuratriċi ta' Parteno;

Illi EFS laqgħet għall-azzjoni attriċi billi qalet li ladarba hija laqgħet in-notifika tal-atti biss fi Frar tal-2003, kull prova mressqa fil-kawża qabel dak inhar kellha titneħha mill-atti tal-kawża u l-provi jingabru mill-ġdid. Laqgħet ukoll billi qalet li l-azzjoni attriċi waqgħet biż-żmien tal-preskrizzjoni skond l-artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili. U, fl-aħħarnett, laqgħet billi qalet li Parteno ma taħti bl-ebda mod għal dak li seħħ;

Illi l-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża juru li fl-1 ta' Awwissu, 1995, wasal f'Malta mill-port ta' Reggio f'Kalabrija abbord il-bastiment *M.v. Żebbuġ*¹⁰, *frigo trailer* bin-numru NA 42041 ta' Parteno. Dan it-*trailer* kien mimli b'kunsinna ta' frott u ħxejjex importat f'Malta minn CPS¹¹. Il-vjaġġ kien beda fl-Olanda u fl-Italja kienet żdiedet titgħabba konsinna oħra ta' frott. Dak iż-żmien, CPS kienet assikurata ma' Atlas taħt polza "*fire and specified perils*"¹² dwar il-merkanzija maħżuna fl-imkejjen¹³ ta' CPS u kif ukoll dwar l-imkejjen infushom u t-tagħmir ta' ġo fihom, magħduda l-*cold rooms*;

Illi mal-wasla f'Malta u r-rilaxx tiegħu mid-Dwana, t-*trailer* ittiegħed f'maħżen ta' CPS fi Triq il-Kataniż, Ħaż-Żebbuġ u beda jinħatt fil-preżenza ta' uffiċjali tad-Dwana. Il-ħatt sar permezz ta' *palletiser*. Waqt li kien qed isir il-ħatt, inqata' d-dawl fil-maħżen¹⁴. Waqt li kienet qiegħda tinħatt il-merkanzija, nstab li biċċa minnha kienet marret minħabba li ma nżammitx fit-temperatura t-tajba¹⁵. Biex ma

¹⁰ Dok "G", f'pag. 106 tal-proċess

¹¹ Dok "PS", f'pag. 66 – 7 tal-proċess

¹² Dok "ZM", f'pag. 213 – 220 tal-proċess

¹³ Xhieda ta' George Said 21.4.1998, f'pag. 32 tal-proċess

¹⁴ Xhieda ta' Paul Micallef 9.10.1998, f'pag. 69 tal-proċess

¹⁵ Dok "MC", f'pag. 81 tal-proċess

titwaqqax it-temperatura tal-*cold rooms* tal-maħžen, ittieħdet id-deċiżjoni li l-merkanzija li nħattet mill-*frigo trailer* terġa' titqiegħed lura fih u tinzamm hemm sakemm terġa' tiġi l-provvista tal-elettriku. It-*trailer* tħalla mixgħul fuq is-saħħa tal-batterija tiegħu. Il-*palletiser* tħalla fit-*trailer* ukoll u l-maħžen ingħalaq bla ma baqa' ħadd fih;

Illi tard filgħaxija dak inhar stess, it-*trailer* inħakem minn nirien u kemm il-merkanzija ta' ġo fih u kif ukoll il-*palletiser* inqerdu. Il-*frigo trailer* innifsu ġarrab ħsarat minn ġewwa u wkoll minn barra¹⁶. Il-*frigo trailer* inbena fl-1994 u t-tkessiħ fih kien jista' jsir jew bit-tħaddim ta' mutur *diesel* jew permezz ta' mutur jaħdem bl-elettriku li jitqabbad mal-provvista tal-elettriku tal-post fejn ikun jinsab;

Illi CPS bagħtet tgħarraf lill-Atlas l-għada filgħodu, u din qabbdet *surveyor* biex ifittex x'kien wassal biex it-*trailer* ħa n-nar. Dan sar jumejn wara l-incident. F'rapport li dan ħareġ f'Diċembru ta' dik is-sena¹⁷, huwa wasal għall-fehma li n-nar kien ħa minħabba li t-*terminals* tal-batterija li tħaddem il-mutur *diesel* kienu tħallew mikxufa u nbarmu, bdew iħokku ma' xi wiċċ tal-metall u kebbisu xrar li nfirex mat-*trailer* kollu¹⁸. Hu deherlu li l-kawża waħdanija tan-nirien kienet in-nuqqas ta' manutenzjoni xierqa tal-batterija. Il-qawwa tan-nirien dewbet saħansitra l-batterija nnifisha¹⁹;

Illi sadattant, dak inhar tal-ħatt tal-merkanzija wkoll, kumpannija asikuratriċi ta' Parteno kienet qabbdet *surveyor* f'Malta biex jistħarreġ dwar il-parti tal-merkanzija li nstabet mhix f'kundizzjoni tajba²⁰. Dan is-*survey* sar fit-2 ta' Awissu, 1995. Malli seħħ il-ħruq, sar *survey* ieħor fit-3 ta' Awissu, 1995²¹;

Illi CPS ressqet talba għall-kumpens ma' Atlas għall-merkanzija li ntilfet fil-ħruq (magħduda merkanzija oħra li kienet diġa' tinsab fil-maħžen qabel iddaħħal it-*trailer*) u

¹⁶ Dokti "GS1" sa "GS7", f'paġġ. 35 – 7 tal-proċess

¹⁷ Dok "PC", f'paġġ. 46 – 8 tal-proċess

¹⁸ Xhieda ta' Ing. Paul Cardona 18.9.1998, f'paġġ. 59 u 62 tal-proċess

¹⁹ *Ibid.*, f'paġġ. 56 tal-proċess

²⁰ Dok "MC3", f'paġġ. 242 – 6 tal-proċess

²¹ Dok "MC1", f'paġġ. 87 – 8 tal-proċess

wkoll għall-*palletiser*. F'Diċembru tal-1995²², Atlas ħallset lil CPS is-somma ta' Lm 23,061.90 u ġiet surrogata fil-jeddijiet tal-assikurat tagħha;

Illi fl-10 ta' April, 1996²³, Atlas bagħtet ittra uffiċjali lil Falcotrans biex titlobha tħallasha u tagħmel tajjeb għall-kumpens li hija kienet ħallset lil CPS. Falcotrans wiegħbet b'ittra uffiċjali tas-17 ta' April, 1996²⁴, biex, "bħala agenti tas-soċjeta' estera Partelo Group srl" tirribatti l-pretensjonijiet ta' Atlas. Fit-12 ta' Novembru, 1996, infetħet din il-kawża;

Illi l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali li jirrigwardaw il-każ jingħażlu fuq żewġ direzzjonijiet. Sa ċertu punt, iż-żewġ direzzjonijiet huma kondizzjonati miż-żewġ eċċezzjonijiet ta' Parteno. L-ewwel waħda hija l-kwestjoni dwar jekk l-azzjoni attriċi waqgħetx billi laħaq għadda ż-żmien li fih kellha ssir, filwaqt li t-tieni waħda (fil-mertu) hija l-kwestjoni ta' min jista' jitqies responsabbli għal dak li ġara. Ta' min jgħid li, dwar kemm kien il-kumpens imħallas minn Atlas lil CPS ma hemm l-ebda kwestjoni bejn il-partijiet, u dan għaliex hemm dikjarazzjoni espressa mill-istess partijiet fl-atti tal-kawża li tgħid li l-ammont imħallas lil CPS m'huwiex kontestat;

Illi **dwar il-kwestjoni jekk l-azzjoni attriċi waqgħetx billi laħaq għalaq iż-żmien li fih kellha ssir**, Parteno tistrieħ fuq il-preskrizzjoni tas-sentejn li jsemmi l-artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili. Parteno targumenta li hija kienet notifikata bl-atti tal-kawża l-ewwel darba biss fl-2003, jiġifieri madwar seba' snin u nofs wara li seħħ l-incident mertu tal-kawża. Hija tgħid li, qabel dak inhar (jiġifieri fl-2003), ma kinitx parti fil-kawża għaliex minflokha kienet tħarrket kumpannija oħra – il-kumpannija Falcotrans Limited – li ma kinitx tirrappreżentaha. Hija żżid tgħid li, minħabba li Atlas għoġobha tagħzel li tiftaħ din il-kawża kontra Falcotrans (bħala "agenti" ta' Parteno) minflok ma tħarrket lil Parteno direttament, l-atti tal-kawża ma jiswewx kontra l-Parteno, għallanqas sakemm saret in-notifika formali

²² Dok "Ċ", f'paġ. 8 tal-proċess

²³ Dokti "JF" u "ZM1", f'paġġ. 97 u 222 tal-proċess

²⁴ Dok "JZM", f'paġ. 96 tal-proċess

tagħha fl-2003. Tagħmel l-istess argument dwar l-ittra uffiċjali mressqa minn Atlas f'April tal-1996;

Illi min-naħa tagħha, Atlas tillimita ruħha biex tirribatti dawn l-argumenti billi tgħid li l-azzjoni tagħha kienet, sa mill-bidunett, diretta lejn Parteno *tramite* Falcotrans li kienet fissret lilha nnifisha (ukoll f'atti ġudizzjarji) bħala l-aġent ta' Parteno f'Malta fiż-żmien tal-inċident. Dan jgħodd sa minn żmien meta bagħtet ittra uffiċjali u Falcotrans kienet wiegħbet f'isem Parteno bla ma ċaħdet li ma kellha x'taqsam ma' dik il-kumpannija barranija. Atlas issemmi wkoll l-artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili;

Illi din il-Qorti, wara li fliet sewwa l-atti kollha tal-kawża, ma jidhrilhiex li l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tista' tintlaqa'. Minn kif svolgiew l-affarijiet, jidher li l-imħarrka waħdanija f'din il-kawża hija l-Parteno. Li kieku ma kienx hekk, meta ngħatat is-sentenza preliminari li ħelset lil Falcotrans milli tibqa' aktar fil-kawża għaliex ma kinitx tassew "aġenti" ta' Parteno, kieku l-kawża kienet tiegħaf hemm. Meta parti tinheles minn kawża (aktar u aktar jekk tkun il-parti waħdanija mħarrka) il-kawża tiegħaf u ma jiddaħħal ħadd ieħor biex jimla n-nuqqas li jinħoloq bil-liberatorja. Għall-kuntrarju, din il-kawża ma waqfitx, tant li hekk kif ingħatat l-imsemmija sentenza f'Ottubru tal-2002, Atlas minnufih nediet il-proċedura biex jinħatru kuraturi deputati biex jidhru għal Parteno fil-kawża. Dan ifisser li l-imħarrka tassew u sa mill-bidunett kienet Parteno;

Illi f'dan il-każ, għalhekk, il-Qorti jidhrilha li jgħoddu d-dispożizzjonijiet tal-artikoli 2129 u 2131 tal-Kodiċi Ċivili marbutin flimkien. L-ittra uffiċjali li Atlas ressqet f'April tal-1996 taqdi l-ħtiġijiet tal-artikolu 2129, minkejja li Falcotrans ma kinitx tassew aġent f'Malta ta' Falcotrans. Fil-fehma ta' din il-Qorti, dak in-nuqqas ta' forma (mgħejjun mhux ftit mit-tweġiba "qarrieqa" ta' Falcotrans b'ittra uffiċjali responsiva ġimgħa wara, li fiha ma ċaħdet bl-ebda mod li hija kienet tassew "aġent" ta' Parteno) ma jtellef xejn mit-twaqqif taż-żmien preskrittiv. Min-naħa l-oħra, l-att taċ-Ċitazzjoni mressaq f'Novembru tal-1996 jaqdi l-ħtiġijiet tal-artikolu 2131 tal-Kodiċi Ċivili u billi bejn l-inċident (Awissu tal-1995) u l-ittra uffiċjali (April tal-1996) u

I-ftuħ tal-kawża (Novembru tal-1996) ma laħaq qatt qabeż iż-żmien ta' sentejn maħsub fl-artikolu 2153 invokat minn EFS, l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ma tirriżultax mistħoqqa;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, it-tieni eċċezzjoni ta' EFS m'hijiex sejra tintlaqa';

Illi dwar il-kwestjoni ta' min għandu jwieġeb għall-ħsara li seħħet minħabba l-ħruq tat-trailer, iqum l-argument li dak il-ħin li ħa n-nar ma jmissux kien mgħobbi bl-ebda merkanzija. Hawnhekk, il-Parteno tqanqal il-kwestjoni li r-responsabbilta' tagħha ntemmet hekk kif il-merkanzija nħattet, u minn dak il-ħin 'il quddiem hija ma tat lil ħadd il-permess li jerga' jgħabbi t-trailer u jixgħellu l-mutur tat-tkessih. Din hija d-difiża ewlenija ta' Parteno f'dan ir-rigward għaliex tqis li minn x'ħin inħattet il-merkanzija t-trailer imissu ntraddilha lura;

Illi ma hemmx dubju li l-provi mressqa juru li, minħabba l-qtugħ fil-provvista tal-elettriku fil-maħżen ta' CPS, kienet l-istess CPS li talbet biex il-merkanzija maħtuta terġa' titqiegħed fit-trailer²⁵. Jidher li dan sar wara li ntalab – u nkiseb – il-permess mingħand Falcotrans²⁶. Dak iż-żmien, Falcotrans kienet l-interlokutriċi ta' Parteno f'Malta dwar dak it-trailer²⁷. Tabilfors kellu jkun hekk, għaliex Parteno kienet qiegħda tistenna li Falcotrans tieġu ħsieb li tregġa' t-trailer lura fuq l-ewwel bastiment disponibbli biex jittieħed lura l-Italja għand sidu (Parteno). Il-Qorti tagħraf li bis-saħħa tas-sentenza mogħtija f'Ottubru tal-2002, l-imsemmija Falcotrans inħarget mill-kawża u għalhekk din is-sentenza ma tista' bl-ebda mod tolqot aktar lil dik il-kumpannija dwar il-pretensjonijiet attriċi, ukoll għaliex Falcotrans ma kinitx imħarrka f'isimha proprju;

Illi Parteno tgħid li t-trailer ma kellu jintuża għall-ebda ħaġ'ohra għajr għall-garr tal-merkanzija. Żgur ma kellux jintuża bħala post fejn il-merkanzija tinżamm jew tinħażen. Hija tgħid li l-użu li sar bid-deċiżjoni ta' CPS li terġa'

²⁵ Xhieda ta' Paul Micallef 31.1.2007 f'paġ. 299B tal-proċess

²⁶ Xhieda ta' John Falzon 9.2.2006, f'paġ. 267 tal-proċess

²⁷ Xhieda ta' Mario Loffredo 14.6.2005, f'paġ. 237 tal-proċess

tgħabbih u tħaddem il-mutur tat-tkessih sakemm terġa' tiġi l-provvista tal-elettriku fil-maħżen tagħha kien użu ħażin. Minbarra li kien użu ħażin, kien ukoll użu li ma sarx bir-rieda tagħha. Il-Qorti tqis li huwa minnu li bis-saħħa tal-kuntratt tal-ġarr tal-merkanzija, Parteno kienet tibqa' marbuta lejn CPS biss sal-ħin li l-merkanzija tinħatt u tiġi fil-kontroll tal-istess CPS. Imma l-Qorti hija tal-fehma li l-azzjoni tal-lum m'hijiex mibnija fuq ir-responsabbilta' kuntrattwali maħluqa mill-kuntratt tal-ġarr innifsu, iżda minn incident li l-baži tiegħu huwa allegat li tinsab fin-nuqqas ta' twettiq kif imiss tar-responsabbilta' li tara li dak il-ħruq ma messux seħħ. Fi kliem ieħor, il-baži tal-azzjoni ta' risarciment ta' Atlas hija waħda msejsa fuq id-delitt jew il-kwaži delitt;

Illi ma hemm l-ebda dubju li Parteno hija s-sid tar-reefer trailer li nħakem min-nirien. Intwera li n-nirien bdew fit-trailer innifsu²⁸, u li l-għajn tal-kawża li nisslet dak il-ħruq kienet ix-xrar li nħalqu mit-terminals tal-batterija li tixgħel il-mutur tat-tkessiħ tat-trailer. Dik il-kawża ma setgħetx inħalqet f'ħakka t'għajn iżda kienet tixhed li kienet ilha ġejja xi żmien għaliex l-insulation tal-istess terminals ma tittikilx f'daqqa waħda. Kieku saret spezzjoni għaqlija u manutenzjoni xierqa tat-tagħmir kollu tat-trailer, kien jirrizulta li l-insulation tat-terminali tal-batterija kienu ttieklu u li dan il-fatt kien x'xktarx iwassal biex jitkebbu n-nirien bit-tħaddim tagħha;

Illi l-kwestjoni li din il-Qorti trid, madankollu, tistħarreg f'dan il-waqt hija dik dwar x'rabta hemm bejn l-incident u Parteno. Huwa magħruf li, fi kwestjonijiet ta' responsabbilta' mnissla minn għamil jew nuqqas ta' għamil mistenni, kull persuna twieġeb għall-ħsara li sseħħ bi ħtija tagħha²⁹. Minħabba din ir-regola ewlenija fil-qasam tad-dritt, joħroġ li kull ħsara li sseħħ minħabba l-għamil jew in-nuqqas ta' ħaddieħor hija ħsara li jistħoqqilha tingħata kumpens. L-għajn ewlenija tar-responsabbilta' ċivili f'dan ir-rigward tinstab f'dik l-imġiba li tissarraf f'*dolus* jew f'*culpa* li tikkonsisti f'dak in-nuqqas ta' għaqaq, nuqqas ta' diligenza u nuqqas ta' ħsieb tal-*bonus*

²⁸ Xhieda tal-Ing. Paul Cardona 17.7.1998 u 9.2.2006, f'pagġ. 44 – 5 u 274 – 6 tal-proċess

²⁹ Art. 1031 tal-Kap 16

*paterfamilias*³⁰. Din il-*ħ*tija titnissel ukoll jekk kemm-il darba xi *ħ*add jonqos li jwettaq xi *ħ*aġa li biha jikser dmir impost mil-ligi³¹. *ħ*tija mnisla f'*ħ*irkostanza b'*ħ*al din twassal lil min ikun biex jagħmel tajjeb għall-*ħ*sara li tiġri minħabba f'*ħ*ekk;

Illi biex isse*ħ* *ħ*tija b'*nuqqas* jew b'*omissjoni*, je*ħ*tiegħ iżda li jintwera li kien hemm ksur ta' xi dmir li għat-twettiq tiegħu xi *ħ*add kien marbut li jagħmel xi *ħ*aġa li baqa' m'*għamilx*³². Dan irid jintwera minn min ikun *għarrab* id-dannu minħabba *nuqqas* b'*ħ*al dak. Irid jintwera wkoll li l-persuna li naqset milli twettaq xi *ħ*aġa kienet legalment marbuta li ma *għgibx* *ħ*sara lil *ħ*addie*ħ*or jew lill-jeddijiet tiegħu, u mhux bi*ż*zejjed li jintwera li dik il-persuna tkun naqset li tgħin jew li tagħti servizz lill-persuna m*għarrba* b'*ħ*al dak in-*nuqqas*³³;

Illi Parteno twarrab il-fehmiet li wasal għalihom l-espert *ex parte* Inġinier Paul Cardona dwar x'*kienet* il-kawża li wasslet biex it-*trailer* *ħ*a n-nar. Hija tqis li dak kien xhud tal-parti u li l-konkluzjonijiet tiegħu kienu incerti³⁴. Hija *ż*zid tgħid ukoll li *ħ*add ma messu reġa' nqeda bit-*trailer* ladarba l-merkanzija kienet inħattet minnu. Fuq kollox, kull ftehim li seta' sar bejn CPS u Falcotrans kien *res inter alios acta* li ma jorbothiex u, għalhekk, lanqas jista' jsibha *ħ*atja ta' xi *ħ*sara li setgħet saret bl-użu tat-*trailer*. Fuq kollox, tgħid li fil-*ħ*in tal-incident il-*frigo trailer* kien taħt il-kontroll waħdieni ta' CPS, li għalhekk imissha twieġeb hi għall-*ħ*sara li *għratilha*;

Illi Atlas tqis li l-użu tat-*trailer* mill-assikurata tagħha CPS se*ħ* bi qbil ma' Falcotrans u wara talba li saret f'*dan* ir-rigward. Inġhata l-kunsens minn Falcotrans li jsir l-użu mitlub u kienet Falcotrans li dehrilha li ma kellhiex għalfejn tibgħat tgħarraf lil Parteno bid-decizjoni meħuda³⁵. CPS ma kellha l-ebda *ħ*tija li tkellmet ma' Falcotrans dwar l-użu u t-*ħ*addim tat-*trailer* għaliex Falcotrans kienet qiegħda

³⁰ P.A. PS 3.10.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Michael D'Amato noe vs Filomena Spiteri et*

³¹ Art. 1033 tal-Kap 16

³² Giorgi *Delle Obbligazioni*, Vol. IV § 151

³³ App. Civ. 30.6.1997 fil-kawża fl-ismijiet *Micallef vs Bondin* (Kollez. Vol: LXXXI.ii.581)

³⁴ § § 29 – 31 u 42 – 4 tan-Nota ta' Sottomissjonijiet, f'pagġ. 331 – 4 tal-proċess

³⁵ Xhieda ta' John Falzon 9.2.2006, f'pagġ. 267 tal-proċess

tidher fiżikament f'Malta għas-sidien barranin tal-istess *trailer*. Min-naħa tagħha, Parteno tagħraf li, fiż-żmien li seħħ l-incident, ir-relazzjoni tagħha kienet ma' Falcotrans³⁶;

Illi l-Qorti hija tal-fehma li Parteno trid tagħmel tajjeb għall-ħsarat li seħħew bil-ħruq tat-*trailer* tagħha. Tqis li kien hemm obbligu mpost mil-liġi fuq Parteno li tara li dak it-tagħmir (tagħha) li hija tikri lil ħaddieħor għall-garr fih tal-merkanzija jkun f'kull waqt fi stat tali li l-użu xieraq tiegħu ma jesponix lil ħaddieħor għal ħsara jew periklu. It-tħaddim tal-mutur li jkessaħ ma kienx użu mhux mistenni minn *reefer trailer*. Il-fatt li dak il-mutur tqabba u ntegħel wara li l-merkanzija kienet twasslet fid-destinazzjoni tagħha kien biss fattur aċċidentali, għaliex mill-kundizzjoni li kienu jinsabu fiha t-terminali tal-batterija ta' dak il-mutur, il-ħruq seta' faċilment seħħ f'it tas-sigħat qabel, hi u għadha tingarr il-merkanzija. Fiż-żewġ ċirkostanzi l-istat ta' manutenzjoni tat-*trailer* kien wieħed imwiegħer u fiż-żewġ ċirkostanzi Parteno waħedha kienet marbuta li tara li l-kundizzjoni tat-*trailer* kienet waħda tajba;

Illi l-kritika magħmula minn Parteno għas-sejbiet tal-Inġinier Cardona ma tidhirx li b'daqshekk twaqqa' s-siwi tal-fehmiet li wasal għalihom. Għamlitlu kontro-eżami serrat, iżda l-fehmiet tiegħu reġgu ġew imfissra b'mod konsistenti u teknikament plawsibbli. Il-fatt li Cardona tressaq bħala xhud espert *ex parte* ma jnaqqas xejn mill-kompetenza teknika tiegħu u lanqas mill-produċibilità tiegħu bħala xhud³⁷;

Illi fuq kollox, l-imġiba ta' Falcotrans (li tat il-permess li t-*trailer* jibqa' f'idejn CPS u jitħaddem u jerga' jitgħabba bil-merkanzija li kienet inħattet minnu) żammet sħiħa l-ħolqa ta' kawżalita' bejn ir-responsabbilita' ta' Parteno li tiegħu ħsieb iż-żamma fi stat tajjeb ta' ħwejjigħa u l-kawża tal-incident innifsu. Dan jgħodd ukoll minkejja li Parteno jista' jkollha raġun tgħid li, fuq il-livell kuntrattwali, Falcotrans marret lil hinn minn dak li setgħet kienet marbuta li toffri

³⁶ Xhieda ta' Mario Loffredo 14.6.2005, f'pag. 232 tal-proċess

³⁷ Art. 563A tal-Kap 12

Kopja Informali ta' Sentenza

taħt il-kuntratt tal-ġarr. Imma, kif diġa' ngħad, il-baži ta' din l-azzjoni m'hijiex l-inadempiment kuntrattwali imma l-ħtija akwiljana;

Illi dan iwassal lill-Qorti biex issib li Parteno trid tagħmel tajjeb għall-ħsarat li ġarrbet CPS bit-telf tal-merkanzija u l-ħsara fil-maħżen tagħha, u b'hekk li tagħti kumpens lil Atlas għar-risarciment li din tat lil CPS taħt il-polza ta' assikurazzjoni;

Illi, kif ingħad qabel, ma hemm l-ebda kwestjoni bejn il-partijiet **dwar l-ammont ta' kumpens** li Atlas ħallset lill-assikurata tagħha CPS. Jirriżulta b'mod ċar li dak il-kumpens tassew tħallas u li Atlas iddaħħlet b'surroga fil-jeddijiet li kellha CPS minħabba l-incident;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tiċhad it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet tal-kumpannija Eurocargo Freight Services Limited bħala kuratriċi tal-kumpannija mħarrka Parteno Group S.r.L. bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tilqa' l-ewwel talba attriċi billi ssib li l-kumpannija Parteno Group S.r.L. kienet taħti għall-ħruq li seħħ fil-*frigo trailer* tagħha NA 42041 li seħħ f'Haż-Żebbuġ fil-lejla bejn l-1 u t-2 ta' Awissu, 1995, u għall-ħsara li ġarrbet il-merkanzija u l-post li fih kien jinsab l-istess *trailer*;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tikkundanna lil Parteno Group S.r.L. tħallas lill-kumpannija attriċi s-somma ta' tlieta u ħamsin elf seba' mija u dsatax-il euro u tmienja u sebgħin ċenteżmi (€53,719.78) rappreżentanti l-kumpens imħallas mill-istess kumpannija attriċi lill-assikurata tagħha bis-saħħa tal-polza ta' assikurazzjoni fis-seħħ biex tagħmel tajjeb għall-ħsara mġarrba minħabba l-imsemmi incident, flimkien mal-imgħax legali fuq dik is-somma b'seħħ mill-10 ta' April, 1996, sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tikkundanna lill-kumpannija mħarrka tħallas ukoll l-**ispejjeż tal-kawża**, magħduda dawk tad-deċiżjoni *in parte*

Kopja Informali ta' Sentenza

tas-16 ta' Ottubru, 2003, imma mhux ukoll dawk marbutin mas-sentenza *in parte* tat-2 ta' Ottubru, 2002, li għandhom jingarru kif hemm imsemmi.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----